

K nicotnosti rozhodnutí orgánu obchodní korporace ve vztahu k rejstříkovému řízení, se zaměřením na vady notářského zápisu

JUDr. ANETA SCHWARZOVÁ

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni,
Katedra občanského práva

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2022.589-600>

Klíčová slova:

nicotnost, rozhodnutí orgánu obchodní korporace, rejstříkové řízení, absolutní neplatnost, obchodní korporace, obchodní rejstřík

Úvod

Rekodifikace soukromého práva, která přinesla zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále také jako „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“), změnila koncepci nicotnosti a neplatnosti. Rozhodnutí orgánu obchodní korporace představuje stále diskutovaná téma, s nímž se pojí celá řada otázek. V praxi představuje velice častý problém otázka posouzení existence nebo neexistence právního jednání. S nedodržením podmínek pro vznik a existenci rozhodnutí, mohou souviset natolik významné vady, které mohou být důvodem neplatnosti či nicotnosti právního jednání. Vzhledem k tomu, že nejsou dosud názory odborné veřejnosti jednoznačné, je tato otázka v rámci teorie a praxe obchodních korporací stále živým tématem. Právě rozdíl mezi vyslovením nicotnosti a neplatnosti může mít zásadní důsledky například pro rejstříkové řízení, a proto se domnívám, že je třeba se jím zabývat.

Ve své práci se nejprve věnuji obecně pojmu nicotnosti a následně ně- kterým problematickým aspektům pozitivního vymezení nicotnosti ve vztahu k rozhodnutí orgánu obchodní korporace. V rámci této části se mj. zaměřuji na zákonný požadavek osvědčení usnesení veřejnou listinou dle § 45 odst. 1 ZOK. Na závěr jsou shrnuty výsledky mého bádání.

Obecně k pojmu nicotnosti

V obecné rovině za nicotné právní jednání považujeme takové jednání, kterému chybí některý z podstatných právních znaků. Těmito znaky může být stanovené náležitosti právního úkonu jako např. vůle, projev apod. Nicotný právní úkon pouze budí dojem právního úkonu.¹ Jedná se o natolik významnou vadu, že je k ní přihlíženo z úřední povinnosti (tedy není nutné jakékoliv aktivity oprávněných osob jako např. u vyslovení neplatnosti, kdy osoby k tomu oprávněné mohou podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady). Nicotné rozhodnutí nemůže konvalidovat.

Zákon o obchodních korporacích ustanovení explicitně upravující pojem nicotnosti neobsahuje. Ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále také jako „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“), které upravuje ustanovení týkající se rozhodnutí obchodní korporace, odkazuje sice na § 245 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také jako „občanský zákoník“ nebo „ObčZ“), nicméně § 45 odst. 4 ZOK vylučuje použití těch ustanovení občanského zákoníku týkající se zdánlivého právního jednání, neplatnosti právních jednání, omylu a následků neplatnosti právního jednání (výjimkou jsou pouze ustanovení upravující povinnost nahradit újmu způsobenou neplatným právním jednáním). Nicméně pro úplnost je nutno dodat, že explicitní vyjádření pojmů nicotnosti a nulity neobsahuje ani občanský zákoník.

Gramatická formulace obsažená v občanském zákoníku, že „**se na usnesení členské schůze nebo jiného orgánu hledí jako by nebylo přijato, pokud je stíženo vadami, které to způsobují**“ (§ 245 ObčZ, na který odkazuje § 45 ZOK), představuje z hlediska právní teorie fikci, konkrétně institut **fikce nepřijetí rozhodnutí**. Vzhledem k výše uvedené gramatické formulaci se objevují diskuze mezi odbornou veřejností řešící povahu fikce nepřijetí rozhodnutí, zda se jedná o právní jednání absolutně neplatné, nebo nicotné. **Na první pohled lze o výše**

¹ FIALA, J. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.

uvedeném právním jednání obecně říci, že by se mělo jednat o neplatnost absolutní. Nicméně ve vztahu k zákonem zvolenému následku vad a specifickému charakteru ustanovení § 245 ObčZ lze dovést závěr, že **zamýšleným důsledkem je nicotnost** rozhodnutí.² Ruban zastává stanovisko, že fikce nepřijetí rozhodnutí představuje podmnožinu zdánlivosti, neboť se vztahuje na situace, o kterých zákon stanoví, že nevyvolávají právní následky. Zdánlivost zahrnuje kategorie *negotium nullum* (případy nevyvolávající právní následky) i *non negotium* (např. v případech, kdy vůle celkově absentuje). Dodává, že: „Z hlediska principů fungování je tedy kategorie zdánlivosti usnesení valných hromad či členských schůzí totožná s předrekodifikační nicotností, oba pojmy lze v tomto směru používat promiscue.“³

Závěr, že zamýšleným důsledkem je nicotnost, má také oporu v judikatuře, konkrétně v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000. V tomto případě se řešila soudem prvního a druhého stupně otázka týkající se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o přeměně investičního fondu na akciovou společnost s jiným předmětem podnikání podle předchozí právní úpravy, nicméně závěry z usnesení jsou stále aplikovatelné i dnes. Konkrétně se jednalo o posouzení platnosti usnesení o přeměně v rámci žaloby na neplatnost podle § 183 a § 131 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále také jako „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“). Nejvyšší soud však v rámci projednávané věci formuloval jinou avšak související právní otázku, na kterou si posléze také odpověděl. Zda za situace, kdy nedošlo k prohlášení rozhodnutí valné hromady, která rozhodla o přeměně za neplatné postupem podle § 131 a § 183 ObchZ, může soud přezkoumávat platnost takového usnesení v řízení o určení právního statutu žalované, případně v jiném řízení.

Nejvyšší soud v usnesení uvádí, že výše uvedená ustanovení přiznávají vymezenému okruhu osob domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady pro rozpor se zákonem, společenskou smlouvou či stanovami. Naproti tomu, ale také upozorňuje na časové omezení tohoto práva, přičemž jde o lhůtu prekluzivní, v níž je možno právo uplatnit. Uvádí, že zákon mezi jednotlivými důvody nerozlišuje a staví je na roveň. Uvádí, že § 131 a § 183 ObchZ neřeší přípustnost rozhodovat o neplatnosti usnesení valné hromady i v jiných případech,

² BODEČKOVÁ, J. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 925–928.

³ RUBAN, R. O konstitutivní povaze návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení nejvyšších orgánů kapitálových společností a družstev. *Obchodněprávní revue*. 11-12/2017, s. 305.

než jsou v citovaných ustanoveních vymezeny. Nejvyšší soud zde dospívá k závěru, že toto možné není. Jedním z důvodů je soulad se zásadou právní jistoty. Po uplynutí lhůty nelze usnesení přezkoumávat jinak než na základě rozhodnutí o žalobě dle § 131 a § 183 ObchZ a je na něj jinak nutno hledět jako na platné. K tomuto dále uvádí, že právě v případě rozhodnutí o změně jména a změně předmětu podnikání se tento postup uplatní. **Rozhodnutí, které bylo učiněno v rámci působnosti orgánu obchodní korporace, následně bylo zapsané do obchodního rejstříku, je po marném uplynutí lhůty nenapadnutelné a nebude možné je považovat za neplatné či dokonce za nicotné, a to i přestože by bylo přijato v rozporu s kogentními ustanoveními zákona.**

Dovolatel dále namítal nicotnost rozhodnutí o zřízení soukromé burzy cenových papírů, rozhodnutí o vyloučení odpovědnosti za škodu stanovené zákonem, rozhodnutí o vyloučení platnosti mezinárodní úpravy týkající se ochrany zaměstnanců. Nejvyšší soud se s názorem dovolatele v této části ztotožnil. Valná hromada akciové společnosti může rozhodovat pouze a jen o věcech, které se akciové společnosti týkají, dále o okruhu věcí, které jí svěřuje zákon nebo stanovy. Tato rozhodnutí mohou zavazovat především společnost, její funkcionáře a akcionáře a pouze v případech, které zákon připouští také třetí osoby. V uvedených případech bezesporu valná hromada akciové společnosti rozhodovala o věcech, které do její působnosti nenáleží, a které jsou v rozporu s kogentními (pozn. direktivními) ustanoveními zákona.

Nejvyšší soud zde formuloval závěr, že jestliže valná hromada rozhodla o věci, **o které v rámci své působnosti rozhodovat nemůže**, neboť do její působnosti takové rozhodnutí nepatří, **nemá takové rozhodnutí žádné právní účinky** ani v rámci společnosti, natož ve vztahu ke třetím osobám. Explicitně hovoří o nicotnosti, v návaznosti na tento závěr, Vrchní soud v Praze, který ve svém usnesení ze dne 10. 3. 2020, č. j. 14 Cmo 271/2019-109 uvádí, že **vadou způsobující nicotnost usnesení je nedostatek působnosti valné hromady** rozhodnout o určité záležitosti.

Problematické aspekty pozitivního vymezení nicotnosti ve vztahu k rozhodnutí orgánu obchodní korporace

Ustanovení § 3 odst. 1 ZOK stanovuje vztah mezi tímto zákonem a občanským zákoníkem, přičemž uvádí, že stanoví-li to zákon o obchodních korporacích, použijí se na obchodní korporace ustanovení občanského zákoníku o spolecích.

Dle § 45 odst. 1 ZOK se pro posouzení, zda se na rozhodnutí orgánu obchodní korporace hledí, jako by nebylo přijato, použije ustanovení občanského zákoníku upravujícího spolky, konkrétně ustanovení § 245 ObčZ. Toto ustanovení vymezuje případy, kdy bude na usnesení členské schůze, nebo jiného orgánu, **hleděno jako na nulitní**. Toto ustanovení směřuje k ochraně účastníků spolkových právních vztahů. Tohoto je docíleno kogentním ustanovením, které výslovně vylučuje účinky interních rozhodnutí orgánu spolku nezpůsobilých vyvolat zamýšlené právní důsledky z důvodu podstatných vad. Tyto vady jsou **důvodem nicotnosti rozhodnutí**.⁴

Prvním důvodem, který je v § 245 ObčZ uveden, je posouzení případů, kdy se rozhodnutí orgánu přiči dobrým mravům. Ustanovení § 45 odst. 1 ZOK větou za středníkem však v tomto případě tvoří výjimku a říká, že se v této části ustanovení § 245 ObčZ neaplikuje. **Rozpor s dobrými mravy může mít za následek pouze neplatnost** usnesení valné hromady či členské schůze. Toto je výslovně uvedeno například v ustanovení § 191 odst. 2 ZOK: „*Důvodem neplatnosti usnesení valné hromady je i rozpor tohoto usnesení s dobrými mravy.*“

Dalším důvodem je změna stanov tak, že odporují donucujícím ustanovením zákona. Tato podmínka obsažená v § 245 ObčZ směřuje vůči vadám orgánů v tomto případě obchodní korporace, které jsou v rozporu s kogentními normami. Na první pohled jasně formulované pravidlo na sebe navazuje možné otázky, které mohou započít již v momentě hledání kogentních ustanovení v zákoně. **Kogentní normou** je takové ustanovení, které adresátům neumožňuje určit si subjektivní práva a povinnosti odlišně, než je uvedeno v dispozici normy. Jde o ustanovení, která limitují autonomii vůle účastníků soukromoprávních vztahů.⁵ Pravidlo v normě obsažené není možné měnit, např. překonat ho smluvní odchylkou. Naproti tomu **dispozitivní normy** umožňují některé otázky upravit odlišně a odchytil se od zákona.⁶ K rozpoznání kogentní normy od dispozitivní primárně použijeme pravidlo obsažené v § 1 odst. 2 věta před středníkem ObčZ, které říká, že: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona.*“ **Výslovný zákaz** může být v normě obsažen buď **přímo** (typicky formulace jako „zakazuje se“) nebo **nepřímo** (například prohlášením určitých jednání za neplatná, zdánlivá, formulace jako „*k takovému*

⁴ BODEČKOVÁ, J. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 925–928.

⁵ GERLOCH, A. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s.

⁶ BODEČKOVÁ, J. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 925–928.

jednání se nepřihlíží“). Další hlediskem pro posouzení kogentnosti normy je, zda ustanovení odpovídá **smyslu a zamýšlenému účelu zákona** (§ 580 odst. 1 ObčZ).⁷ Takto nastíněný postup se aplikuje také v případě obchodních korporací. Vzhledem důsledku, jaký má rozpor s kogentními ustanoveními, je třeba se dále zabývat tím, jaká ustanovení jsou ve vztahu k obchodním korporacím zakázána.

Ustanovení § 1 odst. 2 věta za středníkem ObčZ uvádí, že jsou zakázána ujednání porušující právo týkající se postavení osob. Mezi statusovou úpravu podle Eliáše řadíme úpravu právní osobnosti právnických osob (§ 20 a 118 ObčZ) a stanovení jejich typů (korporace, fundace, ústav, popř. další typy upravené mimo občanský zákoník) a právních forem včetně úpravy změny právní formy právnické osoby. Dále uvádí úpravu vznikání a zanikání právnické osoby, tj. úpravu jejího ustavení založením nebo zřízením a jejího zrušení a zániku, včetně stanovení zákonných důvodů a způsobů zrušení právnické osoby i jeho revokace (§ 170 ObčZ) a úpravy zrušení výmazu při obnovení právnické osoby (§ 209 ObčZ) a úpravu neplatnosti právnické osoby (§ 129 ObčZ, § 92 ZOK). Do statusových ujednání řadí také stanovení, která osoba je vlivnou a ovlivněnou, ovládající a ovládanou a řídící a řízenou. Dále jmenuje úpravu názvu, sídla a předmětu činnosti, přičemž uvádí, že otázkou statusového práva je také určení veřejné prospěšnosti právnické osoby. Na závěr uvádí zákonnou úpravu způsobu, jak je za právnickou osobu projevoována vůle. Z čehož vyplývá, že mezi statusové otázky spadá také úprava statutárního orgánu právnické osoby kupř. určení, který orgán je statutární a jak se vytváří, a dále úpravu způsobu, jak statutární orgán za právnickou osobu právně jedná, a rozsahu, v jakém jedná, a rovněž přiřítání protiprávních činů zástupců právnické osoby jí samotné, a dále úpravu orgánů či osob zastávajících funkce co do působnosti se statutárním orgánem srovnatelné (likvidátor, opatrovník).⁸ Šuk k tomuto dodává, že je do výše uvedeného výčtu vhodné řadit i předpisy upravující vnitřní poměry právnické osoby, konkrétně také způsob, jakým se orgány obsazují a kým je možné je obsadit, jak rozhodují a jaké je jejich působnost.⁹

Jako další důvod nicotnosti rozhodnutí orgánu obchodní korporace ustanovení § 44 odst. 3 ZOK uvádí přijetí usnesení v záležitostech, o kterých tento orgán nemá působnost rozhodnout. Jde o usnesení o věcech,

⁷ ŠUK, P. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 3/2019, s. 3.

⁸ ELIÁŠ, K. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*. 9/2015, s. 13.

⁹ ŠUK, P. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*. 3/2019, s. 3.

jejichž rozhodování orgánu obchodní korporace zákon nesvěřuje a ani nedovoluje, aby mu takové rozhodnutí svěřily stanovy. Jako příklad záležitosti nespádající do působnosti zde konkrétně valné hromady, lze uvést situaci, kdy by valná hromada rozhodovala o odvolání likvidátora, který byl jmenován soudem (§ 194 ObčZ). Dalším příkladem je situace, kdy je rozhodováno o odvolání předsedy představenstva, které sice do působnosti představenstva patří, nicméně stanovy mohou pro tento případ určit jinak (§ 44 odst. 3 ZOK).

Dále pak budou nicotná také taková rozhodnutí, jejichž obsah je neurčitý a nesrozumitelný, anebo zavazující k nemožnému plnění (§ 45 odst. 2 ZOK). Možným příkladem je situace, kdy valná hromada rozhodne o rozdělení zisku a z usnesení nebude fakticky vyplývat, jaká dividenda přísluší ke každé akci.

Ustanovení § 45 odst. 3 ZOK obsahuje zákonný požadavek osvědčení usnesení veřejnou listinou. Smysl ustanovení směřuje k tomu, aby mimořádně významná usnesení orgánu obchodní korporace měly kvalifikovanou formu právního jednání. Porušení tohoto požadavku je natolik významné, že má za následek nicotnost rozhodnutí. Veřejnou listinou, kterou má být osvědčeno právní jednání podle zákona o obchodních korporacích, se rozumí notářský zápis. Důvodem je zajištění souladu rozhodnutí obchodní korporace s právními předpisy. Notář s ohledem na jeho odbornost garantuje pravost a správnost dokumentu. V případě notářského zápisu osvědčující rozhodnutí obchodní korporace (tj. osvědčení rozhodnutí valné hromady, případně osvědčení jejího průběhu) je notář povinen zhodnotit také legalitu osvědčovaného právního jednání a vyjádřit se k ní.¹⁰ Jedná se o pravidlo chránící veřejný pořádek, tudíž vada spočívající v nedostatku notářského zápisu je natolik závažná, že způsobuje absenci právních účinků. Zmiňované ustanovení stanovuje také časové omezení k vypracování notářského zápisu v maximální délce 60 dnů ode dne přijetí rozhodnutí. Notář, který byl přítomen na zasedání orgánu obchodní korporace, musí v této lhůtě notářský zápis vyhotovit. Není-li lhůta dodržena, je rozhodnutí nicotné. Účinky nastávají *ex tunc*.¹¹

Zákon však neřeší otázku, jak postupovat v případě, kdy notářský zápis trpí vadami. **Notářský zápis podle § 45 odst. 3 ZOK nepředstavuje samotné**

¹⁰ KITTEL, D. Notářské zápisy sepisované na základě zákona o obchodních korporacích. *Ad Notam*. 2/2015, s. 12.

¹¹ ŠTENGLOVÁ, I. – HAVEL, B. In: *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 142-147.

právní jednání, nýbrž je formou právního jednání, které osvědčuje (obsahuje). Tedy i zde platí, že **osvědčované jednání nesmí trpět vadou** tkvící v neurčitém nebo nesrozumitelném obsahu, zavazovat k nemožnému, nesmí měnit stanovy v rozporu s donucujícími ustanoveními zákona, stejně tak nesmí být rozhodnutí přijato o věcech, které orgán nemá ve své působnosti. Prvním hlediskem pro posouzení vad bude **tedy otázka platnosti právních úkonů v notářském zápise obsažených.**¹² Zároveň musí být splněny **formální požadavky** kladené na notářský zápis.

Dále je nutno uvést, že notář v rámci své činnosti vykonává různou agendu. S ohledem na tuto skutečnost je třeba rozlišovat také dle druhu notářského zápisu. Primárně bude ve většině případů postupováno dle § 80a a násl. zákona č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (dále také jako „notářský řád“ nebo „NotŘ“) – **notářským zápisem o rozhodnutí právníků osoby.** Tento druh notářského zápisu se využije v případech, kdy to zákon vyžaduje nebo v případech, kdy je rozhodováno o skutečnostech, které jsou podmínkou pro zápis do veřejného rejstříku, přestože to zvláštní právní předpis nevyžaduje (§ 80a odst. 1 NotŘ). Charakteristický je tím, že **notář zde aktivně nepůsobí, neposkytuje právní rady, „pouze“ osvědčuje právně významné skutečnosti a vyjadřuje se k nim.** Nedodržení této podmínky, a to poskytnutím částečného vyjádření nebo jeho úplnou absencí způsobí nicotnost zápisu. Dále je také otázka vyjádřeného stanoviska týkající se skutečnosti, zda jsou splněny všechny nutné předpoklady (soulad s právními předpisy a zakladatelským právním jednáním). Notář může poskytnout pozitivní vyjádření, pozitivní vyjádření s výhradou, nebo negativní vyjádření. U pozitivního vyjádření není pochyb o tom, že jsou podmínky splněny. **Jaké důsledky má však na listinu pozitivní vyjádření s výhradou a negativní vyjádření? K pozitivnímu vyjádření s výhradou** může dojít např. za situace, kdy obchodní společnost rozhodne o věci, ale nepředloží notáři všechny listiny, které má dle taxativního výčtu obsaženého v § 80c odst. 1, odst. 2 NotŘ předložit. Notář může v takovém případě notářský zápis i přesto vyhotovit. Uvede však podmínku vztahující se k předpokladu existence dokumentu. Příkladem může být doložení rozsudku měnicího poměry v orgánech obchodní společnosti. Pozitivní vyjádření s výhradou nebude způsobovat nicotnost notářského zápisu. Výhrada však bude představovat překážku v procesu provedení zápisu do rejstříku. Není však vyloučeno, že rejstříkový soud takový zápis provede.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1302/2011.

Negativní vyjádření však může způsobit komplikace. Notářský zápis bude mít splněny formálně všechny náležitosti, nicméně může osvědčovat vadné právní jednání. Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3796/2017 posuzoval platnosti usnesení členské schůze družstva v rejstříkovém řízení. V rozhodnutí uvádí, že v případě, kdy bude z listin, které jsou předloženy rejstříkovému soudu, zřejmé, že usnesení valné hromady trpí takovými vadami způsobujícími, že se na něj hledí, jako by nebylo přijato, nebo že usnesení neexistuje, rejstříkový soud návrh na zápis do obchodního rejstříku zamítne. Stejně tak zamítne návrh v případě, kdy toto bude vyplývat z obsahu rejstříkového spisu. Na rozdíl od vad, které způsobují neplatnost. Neplatné rozhodnutí rejstříkový soud запиše. Nejvyšší soud uvádí, že: „*Vady, které způsobující toliko neplatnost usnesení valné hromady, nejsou důvodem pro zamítnutí návrhu na zápis skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku, ani kdyby byly zjevné z listin připojených k návrhu.*“ Z výše uvedeného závěru dospívám k názoru, že jsou formální náležitosti splněny a bude tedy na soudu, aby v rámci rejstříkového řízení posoudil, zda zápis provede.

Notářský řád však nabízí další alternativu, kterou je možné rozhodnutí orgánu obchodní korporace osvědčit. Další možností je osvědčení **notářským zápisem o právním jednání**. Pro právní jednání, který jsou podkladovou listinou pro zápis do veřejného rejstříku se využije jednak obecná právní úprava o právních jednáních dle § 62 a násl NotŘ a dále speciální ustanovení dle § 70 a § 71a NotŘ.¹³ Notář má v takovém případě povinnost se vyjádřit o předpokladech pro sepsání notářského zápisu (§ 70 odst. 1 NotŘ). V případě, že tato obligatorní náležitost nebude v notářském zápisu obsažena, písemnost nebude notářským zápisem, ani veřejnou listinou.¹⁴ Vyjádření spočívá v posouzení, zda je právní jednání v souladu s právními předpisy, stanovami atd. Notář v rámci zápisu o právních jednáních je povinen právně jednajícího poučit, poskytnout mu právní rady a odborně formulovat projev jeho vůle.¹⁵ Příkladem takového notářského zápisu může být např. **rozhodnutí jediného společníka nebo akcionáře v působnosti valné hromady**.

¹³ KITTEL, D. Notářské zápisy sepisované na základě zákona o obchodních korporacích. *Ad Notam*. 2/2015, s. 12.

¹⁴ JINDŘICH, M. In: BÍLEK. *Notářský řád*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 343–355.

¹⁵ KITTEL, D. Notářské zápisy sepisované na základě zákona o obchodních korporacích. *Ad Notam*. 2/2015, s. 12.

Sporným příkladem z praxe je **falešný zápis o konání valné hromady**. Přestože je falešný a tedy ho nevydal orgán k tomu určený a je tedy nicotný, v rámci rejstříkového řízení soud neposuzuje pravdivost a pravost předkládaných skutečností.¹⁶ Může se tak stát, že na základě zfalšovaného dokumentu bude do obchodního rejstříku zanesena nepravdivá informace. Ve světle principu materiální publicity zapsaných skutečností může neposouzení pravdivosti předkládaných skutečností způsobit obchodní společnosti závažné problémy. Zapsané skutečnosti totiž budou působit jak vůči obchodní společnosti, tak vůči třetím osobám, které v dobré víře k informacím v rejstříku přistupují, a to až do doby, dokud nebudou změněny. Obranou v takové situaci je podání žaloby na vyslovení neplatnosti (resp. nicotnosti) předkládaných skutečností a případně usilovat o vydání předběžného opatření. Následně je vhodné tyto informace nechat zapsat do obchodního rejstříku. V případě, kdy budou tyto skutečnosti uvedeny v obchodním rejstříku v rejstříkovém spise, budou právní jednání plynoucí ze zfalšovaných listin neplatná.

Závěr

Co do následku se z hlediska účinků mohou množiny možných důvodů pro vyslovení nicotnosti a absolutní neplatnosti překrývat. Posouzení absolutní neplatnosti a nicotnosti má velice zásadní vliv na rejstříkové řízení, neboť neplatnost usnesení valné hromady, nejsou důvodem pro zamítnutí návrhu na zápis skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. Neplatné rozhodnutí tedy lze zapsat, nicotné nikoliv.

Obecně lze říci, že nicotné právní jednání neexistuje a nevyvolává právní následek. Neplatné právní jednání existuje, vyvolává následky, a na rozhodnutí orgánu obchodní korporace se hledí jako na platné, dokud není shledán opak. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1870/2010, výslovně uvádí, že *v případě, kdy nebyla platnost usnesení deklarována soudním rozhodnutím, je třeba je považovat za platné*. Dále je třeba shrnout, že k nicotnosti se přihlíží z moci úřední, tudíž nicotné rozhodnutí orgánu obchodní korporace nemá být do veřejného rejstříku vůbec zapsáno. Neplatné rozhodnutí zapsáno bude.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2453/2021.

První rozdíl co do následků vad v rozhodnutí lze posoudit z hlediska působnosti orgánu obchodní korporace. Prvním případem je situace, kdy orgán obchodní korporace rozhodne o věci, která je v jeho působnosti (konkrétně se zde jednalo o usnesení valné hromady o jmění a předmětu podnikání), rozhodnutí bude trpět vadami, nicméně do obchodního rejstříku bude zapsáno. Druhým příkladem je situace, kupř. valná hromada rozhodne o něčem, co není v její působnosti (konkrétně zřízení burzy cenných papírů, vyloučení zákonné odpovědnosti za škodu atd.), rozhodnutí bude taktéž trpět vadami a bude taktéž zapsáno do obchodního rejstříku. U prvního příkladu platí, že po marném uplynutí lhůty (přestože by se jednalo o rozhodnutí neplatné či nicotné) je rozhodnutí považováno za platné. Není možné přezkoumat platnost, resp. neplatnost jinak, než řádně podanou žalobou v rámci lhůty – důvodem je právní jistota a dopady, které by to mělo vůči třetím osobám. Rejstříkový soud tedy do obchodního rejstříku zapíše i neplatné rozhodnutí. Usnesení tedy má právní účinky. Na rozdíl od druhého příkladu, kdy je usnesení nicotné bez dalšího a nemá žádné účinky. Ve druhém případě by usnesení vůbec nemělo být do obchodního rejstříku zapsáno, neboť by vada měla být odhalena v rámci rejstříkového řízení. Pokládám si ovšem otázku, jak postupovat v případě, že by i přesto bylo nicotné usnesení zapsáno a v rejstříku by bylo zveřejněno po nějakou dobu a vady nebyly namítány s ohledem na princip materiální publicity zapsaných skutečností ve veřejném rejstříku. Osobně dospívám k názoru, že by měla i sama obchodní společnost jednat preventivně a aktivně kontrolovat údaje, které jsou zapsány v obchodním rejstříku.

Další specifickou situací je okamžik, kdy je vada obsažena v notářském zápise. V rámci rejstříkového řízení se přezkoumávají především soukromé listiny a vady na první pohled zjevné. Tudíž formální vady notářského zápisu způsobující nicotnost by měly být odhaleny. V případě vad obsažených v notářském zápise, ke kterým notář poskytl vyjádření, jistě dojde k posouzení notářského zápisu v rámci rejstříkového řízení a k jeho důkladnému zkoumání. V případě, kdy se však nebude jednat o vady zjevné, rejstříkový soud nebude listinu důkladněji zkoumat, neboť jde o listinu veřejnou, u které se presumuje její správnost, a zapíše ji. Rozpor mezi obsahem a skutečností se objeví v případě, kdy bude namítána neplatnost. Myslím si, že by soud měl nejprve posoudit, zda bylo rozhodováno v rámci působnosti rozhodujícího orgánu. Následně dospívám k názoru, že bude postupováno jako v uvedených případech výše. Myslím si, že v tomto případě zde bude působit silně zásada dobré vůle. V těchto právně významných situacích se domnívám, že by měl být aktivně vyvíjen preventivní

přístup od obchodní společnosti. V případě, že bude obchodní společnost pravidelně vybírat datovou schránku a kontrolovat údaje zapsané v obchodní rejstříku, může včas zakročit a jednat. Obchodní společnost tak může velice brzy odhalit případné chyby, ale i falešné dokumenty, a zmírnit tím možné následky.

Abstract

On the nullity of the decision of the body of the business corporation in relation to the registration procedure, with a focus on defects in the notarial entry

The contribution is focused on the issue of the nullity of the decision of the body of the business corporation in relation to the registry procedure. The author first defines the concept of nullity in general. It then focuses on the problematic aspects of the positive definition of nullity in relation to the decision of the body of a business corporation. Subsequently, it addresses the question of the assessment of the absolute invalidity and nullity of the decision of the body of the business corporation, from the point of view of the difference in the consequences that result from this assessment for the registration process.